Stacja Filtrów w Warszawie

Krótki przewodnik po zabytkach

POMNIK HISTORII

1886–2016 130 lat Wodociągów Warszawskich

Skarb w centrum Warszawy

Zaledwie 60 obiektów w Polsce może poszczycić się mianem pomnika historii. To najwyższa w naszym kraju forma ochrony zabytków. Od stycznia 2012 roku status taki ma również Zespół Stacji Filtrów Williama Lindleya, czyli najstarsza zachowana część Zakładu Centralnego Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w m.st. Warszawie S.A. Stacja Filtrów przy ul. Koszykowej została zaprojektowana przez Williama Lindleya i zbudowana pod kierunkiem jego najstarszego syna Williama Heerleina Lindleya (na zdjęciu). Obecnie zajmuje ponad 30 hektarów. To wyjątkowy kompleks zabytków architektury przemysłowej końca XIX i pierwszej połowy XX wieku.

Warszawskie MPWiK wdraża najnowocześniejsze technologie, ale jednocześnie niezwykle troskliwie opiekuje się tymi obiektami - niektóre od 130 lat użytkowane są zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem. To ewenement na skalę europejską.

W naszym krótkim przewodniku przedstawiamy nie tylko te budowle, które można zobaczyć podczas wycieczki po terenie Stacji, ale także te, które są niedostępne dla zwiedzających. Wszystkie zaprezentowane obiekty są wpisane do rejestru zabytków.

Obiekty zabytkowe Zespołu Stacji Filtrów Williama Lindleya

ogrodzenie i bramy

Ogrodzenie w obecnym kształcie zaczęto budować w 1926 r. Tynkowane, zbudowane z przęseł o szerokości ok. 4,5 m oraz pięciu bram. W latach 80. XX w. ogrodzenie od strony ul. Raszyńskiej zostało przesunięte w kierunku wschodnim w związku z poszerzaniem ulicy.

portiernie

Dwa budynki znajdujące się przy bramie głównej od ul. Koszykowej. Wzniesione w latach 90. XIX w. Portiernia zachodnia początkowo była domem odźwiernego, a w latach 30. XX w. służyła za centralę telefoniczną. We wschodniej pracowała obsługa wagi przy wyjeździe.

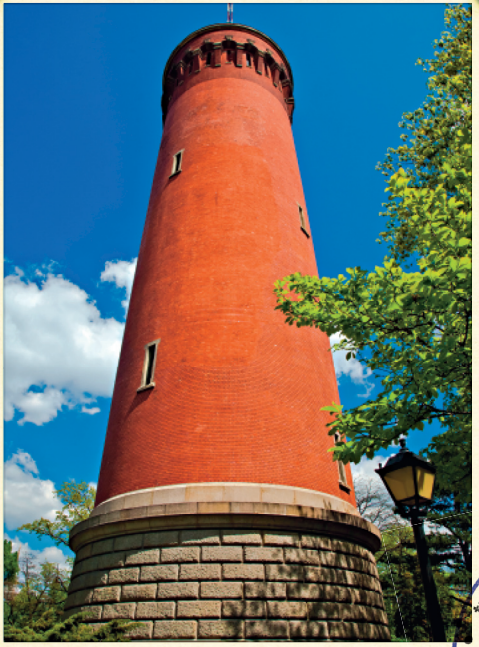

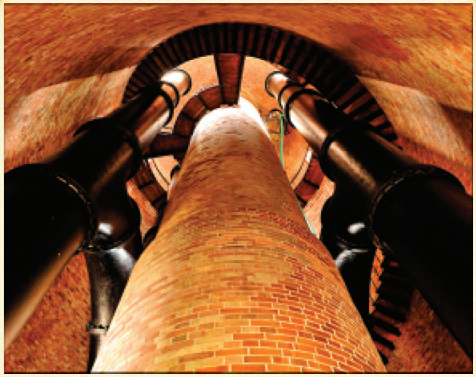

wieża ciśnień

Zbudowana w latach 1885-1886. Zapewniała odpowiednie ciśnienie w systemie wodociągowym. Wysokość ok. 40 m. We wnętrzu widzimy centralnie umieszczony komin. Między nim a ścianą wieży znajdują się dwie pary rur oraz prowadzące w górę schody skręcone. Użytkowana do 1924 r.

tyle stopni mają schody prowadzące na szczyt wieży ciśnień

234

budynek techniczny 2

Usytuowany na zachód od wieży ciśnień. Powstał w latach 1899-1900.
Składał się z hali pomp parowych, składu węgla i kotłowni.
Pompy parowe wyłączano stopniowo po 1923 r., wymontowano je całkowicie w 1958 r.
Obecnie są tu Muzeum Wodociągów i Kanalizacji i pomieszczenia pomocnicze.

tyle metrów wysokości miały maszyny parowe w hali pomp

16

Muzeum Wodociągów i Kanalizacji

Ekspozycja mieści się w dawnej hali pomp w budynku technicznym nr 2. Można zobaczyć m.in.: fragment drewnianego wodociągu z XVII w., reprodukcje XIX-wiecznych projektów, które powstały w biurze Williama H. Lindleya, archiwalne zdjęcia Stacji Filtrów, filmy, zabytkowe urządzenia.

budynek techniczny 1

Budynek stoi po wschodniej stronie wieży ciśnień. Jego budowa rozpoczęła się w 1885 r. Przez dwa lata powstały hala pomp i kotłownia. W 1891 r. dobudowano skład węgla, a w latach 1923-24 halę pomp elektrycznych (od południa).

budynek administracyjny

Budynek powstał prawdopodobnie w latach 90. XIX w.
Znajdowały się w nim mieszkania dla kadry kierowniczej Stacji Filtrów.
Dom podzielony był na sześć mieszkań o wysokim na ówczesne warunki standardzie.
W latach 50. XX w. przebudowany na biura.

zbiorniki wody czystej

zbiorniki wody czystej

Ogromne podziemne zbiorniki powstały wzdłuż ul. Koszykowej w latach 1885 - 1908. Ściany i sklepienia zbudowane są z cegły. Sklepienia żaglowe są podtrzymywane przez granitowe filary.
Całe wnętrze zbiornika jest w czasie jego działania zalane wodą.

wodomiar Venturiego

Niewielki budynek na wschód od budynku technicznego 1. Wodomiar został uruchomiony przed 1911 r. i działał do 1951 r. Służył do mierzenia ilości wody spływającej na obszar dolnego miasta. Komora z tzw. zwężką Venturiego znajduje się w podziemnej części budynku.

wodomiar cząstkowy

Niepozorny budynek w pobliżu wieży ciśnień. Powstał w latach 1885-1887. W części podziemnej znajduje się tzw. zwężka Venturiego - urządzenie służyło do mierzenia ilości wody pompowanej na obszar tzw. górnego miasta. Swoją rolę pełnił do lat 30. XX w.

filtry powolne

Sześć grup podziemnych zbiorników zbudowanych w latach 1883-1926. Pokryte są sklepieniami żaglowymi z cegły, które spoczywają na granitowych kolumnach. Woda przepływa przez filtracyjną warstwę piasku (obecnie jest na niej ułożona cienka warstwa węgla aktywnego).

budynek socjalny

Stoi pomiędzy filtrem powolnym nr 1 i osadnikami.
Wzniesiony na przełomie XIX i XX wieku
jako zaplecze dla pracowników stacji.
Wielokrotnie przebudowywany.
W 1934 r. dobudowano trzy dodatkowe
przęsła. Teraz znajdują się w nim
pomieszczenia biurowe.

komora A

Jednokondygnacyjny budynek stojący na 1,5-metrowym nasypie, wybudowany w latach 1928-1933. W komorze A wyrównywane było ciśnienie i prędkość strumienia wody surowej dostarczanej do stacji. Następnie woda kierowana była do osadników.

komora C

Wybudowana w latach 1928-1933. Gwarantowała przepływ wody po filtracji pospiesznej na filtry powolne. Przepływ odbywał się bez użycia pomp, grawitacyjnie. Po 2010 r., po filtracji wstępnej woda jest kierowana do stacji ozonowania i filtracji na węglu aktywnym.

osadniki wody surowej

322

tyle cm wynosiła maksymalna głębokość wody w osadnikach

osadniki wody surowej

Kryte zbiorniki, które służyły do wstępnego oczyszczania wody wiślanej. W czasie powolnego przepływu przez osadnik zanieczyszczenia opadały na dno. Zbudowane w latach 1892-1903. Po powstaniu Zakładu Filtrów Pospiesznych funkcjonowały jako zbiorniki wyrównawcze.

Zakład Filtrów Pospiesznych

W momencie wybudowania (1933 r.) najnowocześniejszy zakład tego typu w Europie. Jego rolą była wstępna filtracja wody przed skierowaniem jej na filtry powolne. Architektura i wyposażenie wnętrza sprawiają, że jest to unikatowy przykład architektury przemysłowej I połowy XX w.

tyle stołów operatorskich stoi w budynku ZFP

23

STACJA FILTRÓW

Stacja Uzdatniania Wody „Filtry", Zakład Centralny MPWiK w m.st. Warszawie S.A., Warszawa, ul. Koszykowa 81

Jak zwiedzić?
Z przewodnikiem w grupach 25-osobowych.

Kiedy?
W wakacje, podczas dni otwartych w lipcu i sierpniu (w soboty), w godzinach 9 - 14 (grupy wchodzą na teren co godzinę, obowiązują bilety); lub w maju podczas Nocy Muzeów w godzinach 19 - 1.

Od września do czerwca w dni powszednie w grupach zorganizowanych po wcześniejszym uzgodnieniu terminu (obowiązują bilety).

Więcej informacji na ***www.mpwik.com.pl***

Kontakt: tel. 22 445 50 00;
e-mail: wycieczki@mpwik.com.pl

Wykorzystano zdjęcia: Sebastian Klorek (str. 1, 5 po prawej, 13, 18), Wojciech Sternak/Artfolio.pl (str. 19 z lewej), Krzysztof Kobus/Travephoto (str. 5, 6, 8, 16, 17, 19), Maciej Śmiarowski (20), pozostałe archiwum MPWiK

MIEJSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO WODOCIĄGÓW I KANALIZACJI
W M.ST. WARSZAWIE SPÓŁKA AKCYJNA

Plac Starynkiewicza 5, 02-015 Warszawa
www.mpwik.com.pl